

ISSN 1817-7883
eISSN 2522-9354

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М.І.ПИРОГОВА

ВІСНИК ВІННИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
№1 (Т. 28) 2024

ВІСНИК ВІННИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ REPORTS OF VINNYTSIA NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY

Заснований: 17 жовтня 1994 року

Засновник: Вінницький державний медичний університет ім. М.І.Пирогова

Державна реєстрація: 18 вересня 2003

Видавець: Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова

Періодичність виходу журналу - 4 рази на рік

№1 (Т. 28) 2024

Фахове наукове видання України в галузі медичних наук за спеціальностями 221, 222, 228, 229

Згідно з переліком наукових фахових видань України, затвердженим наказом МОН України № 1188 від 24.09.2020

Фахове наукове видання України у галузі біологічних наук за спеціальністю 091

Згідно з переліком наукових фахових видань України, затвердженим наказом МОН України №1471 від 26.11.2020

Журнал включений до міжнародної інформаційної наукометричної бази CrossRef, Index Copernicus, Google Scholar Metrics, National Library of Ukraine Vernadsky

Головний редактор

Петрушенко В.В.

Заступник головного редактора

Андрушко І.І.

Власенко О.В.

Погорілий В.В.

Відповідальний редактор

Гунас І.В.

Секретар

Клімас Л.А.

Редакційна колегія

Василенко Д.А., Гумінський Ю.Й., Гунас В.І., Жебель В.М., Заїчко Н.В., Камінський В.В., Лазоришинець В.В., Мороз Л.В., Московко С.П., Puchalska L., Пшук Н.Г., Сарафинюк Л.А., Сергета І.В., Сидюк А.В., Того М.Д., Шевчук В.І., Шінкарук-Диковицька М.М., Wojcik W.

Редакційна рада

Беляєв Е.В., Березовський А.М., Бондар С.А., Булавенко О.В., Волощук Н.І., Гржимальська К.Ю., Дмитренко С.В., Дмитрієв М.О., Дудікова Л.В., Дуднік В.М., Іванов В.П., Йолтухівський М.В., Каніковський О.Є., Кіщук В.В., Ковальчук В.П., Коноплицький В.С., Король А.П., Костюк О.Г., Кулешов О.В., Кулик Л.Г., Матвійчук М.В., Московко Г.С., Незгода І.І., Очеретько О.М., Палій І.Г., Пентюк Н.О., Півторак В.І., Піліпонова В.В., Покидько М.І., Прокопенко С.В., Римша С.В., Семененко С.І., Серебреннікова О.А., Станіславчук М.А., Тихолаз В.О., Фіщенко В.О., Фоміна Л.В., Хіміч С.Д., Чайка Г.В., Шапринський В.О., Шевчук С.В., Шевчук Ю.Г., Шкарупа В.М., Школьніков В.С., Шувалов С.М., Яблонь О.С.

Адреса редакції:

21018, Україна, м.Вінниця,
вул. Пирогова, 56
Тел.: (0432) 43-94-11
Факс.: (0432) 46-55-30
E-mail: lora@vnmdu.edu.ua

Address editors:

Pyrogov Str. 56,
Ukraine - 21018, Vinnytsia,
Tel.: (0432) 43-94-11
Fax: (0432) 46-55-30
E-mail: lora@vnmdu.edu.ua

Технічні редактори: Л.О. Клопотовська, С.С. Левенчук

Художній редактор: Л.М. Слободянюк

Перекладачі: Л.М. Матусевич

Сайт журналу <https://reports-vnmedical.com.ua>

Підписано до друку 04.03.2024 р.

Затверджено Вченою Радою ВНМУ ім. М.І. Пирогова, протокол №8 від 29.02.2024 р.

Формат 60x84/8. Друк офсетний. Замовлення № 642. Наклад 100.
Вінниця. Видавництво "Твори", Немирівське шосе, 62а, Вінниця, 21034
Телефон: 0 (800) 33-00-90, +38 (096) 97-30-934, +38 (093) 89-13-852, +38 (098) 46-98-043
e-mail: tvory2009@gmail.com; <http://www.tvoru.com.ua>

© Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова, (м.Вінниця), 2024

Вісник Вінницького національного медичного університету

Рецензований журнал

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №7901 від 18.09.2003

DOI: 10.31393/reports-vnmedical-2024-28(1)-30

УДК: [94:316.4.063.7](477.44-21)(092)Давидюк(045)

АНАТОЛІЙ ДАВИДЮК: ЖИТТЯ НА ВІСТРІ ПРАВДИ

Лациба В. П., Юрчишина О. А.

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова (вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, Україна, 21018)

Відповідальний за листування:
e-mail: kraezvntmu@gmail.com

Статтю отримано 21 грудня 2023 р.; прийнято до друку 27 січня 2024 р.

Анотація. У статті висвітлено основні віхи життя та діяльності А. Т. Давидюка, доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри суспільних наук (1981-2002 рр.) Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова: його наукову, педагогічну, громадську діяльність, внесок у розвиток неупередженого правдивого відображення історії України та краю, зокрема історії Вінницького національного медичного університету, а також його участь в державотворенні Української незалежної держави.

Ключові слова: Давидюк Анатолій Трохимович, професор, історик, завідувач кафедри суспільних наук Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова, активний учасник і захисник новітнього українського державотворення.

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова щорок вшановує пам'ять відомого науковця, професора, колишнього завідувача кафедри суспільних наук Давидюка Анатолія Трохимовича. Йому могло б виповнитися 85 років від дня народження. Та доля розпорядилась по-іншому...

Анатолій Трохимович народився 15 червня 1938 р. в с. Дашківці Літинського р-ну на Вінниччині в звичайній селянській родині. Після закінчення середньої школи у 1956 р. вступив на філологічний факультет Кизил-Ординського державного педагогічного інституту (Казахстан), який успішно закінчив у 1960 р.

Свій трудовий шлях він розпочав у Бруслинівській восьмирічній школі на Вінниччині, де викладав історію та географію. У жовтні був призваний до радянської армії, відбував військову службу в Прикарпатському військовому окрузі. Після повернення протягом 1962-1963 рр. працював вихователем Гайсинської школи-інтернату Вінницької обл. Упродовж 1963-1969 рр. перебував на комсомольській і партійній роботі [1].

Наукову діяльність Анатолій Давидюк розпочав із 1969 р., вступивши до аспірантури Київського державного університету імені Тараса Шевченка. Після її закінчення повернувся до м. Вінниця та продовжив викладацьку діяльність: у 1972-1973 рр. - на посаді старшого викладача Вінницької філії Київського політехнічного інституту, протягом 1973-1981 рр. у Вінницькому державному педагогічному інституті пройшов щаблі росту від старшого викладача до доцента. У цей час працював над кандидатською дисертацією, яку захистив в лютому 1973 р. та здобув науковий ступінь кандидата історичних наук [1].

Особливий талант науковця, керівника й педагога Анатолій Трохимович Давидюк виявив під час роботи на посаді завідувача кафедри суспільних наук Вінницького національного медичного університету, де працював протягом 22 років - з 1981 р. до 2002 р. Саме тут він у 1988 р. здобув науковий ступінь доктора історичних наук, а в 1989

р. йому було присвоєно вчене звання професора.

Колеги розповідають, що Анатолій Трохимович був людиною дисциплінованою, відповідальною, раціонально використовувач кожну хвилину свого часу. Значну увагу зосереджував на науково-дослідницькій діяльності. Робота кафедри під його керівництвом структурно й функціонально покращилася. Він перебудував навчальний процес, утворивши дві науково-методичні секції: історії (очолював В. П. Лациба, кандидат історичних наук, нині доцент) і політекономії (очолював С. І. Рудавка, кандидат економічних наук, згодом - професор). Кафедра мала колекцію навчальних кінофільмів. Анатолій Давидюк лекції читав цікаво, дохідливо. Приділяв значну увагу удосконаленню навчально-педагогічної майстерності викладачів, підвищенню їхньої кваліфікації. На кафедрі працювали студентські гуртки, були створені дискусійні клуби "Істина" та "Діалог" [1]. Основна увага була зосереджена на пріоритетності загальнолюдських цінностей, підвищенні якості підготовки майбутніх фахівців галузі охорони здоров'я. Успішному забезпеченню навчального процесу на кафедрі сприяла атмосфера довіри, поваги й доброзичливості.

Активний учасник національно-патріотичних подій 1990-х років, уродженець славного Літинського краю, сповненого повстанським духом, легендарними переказами про народного месника Устима Кармалюка, боротьбою проти більшовицького насилля в роки колективізації та голодомору, Анатолій Трохимович з радістю сприйняв проголошення Незалежності України. Ця подія підбадьорила його та додала силу духу.

У 90-х роках було визначено основні методологічні орієнтири української історичної науки та розпочалося створення концепції української національної історії. Історики розгорнули широке вивчення архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КДБ. Анатолій Давидюк став членом обласної редколегії науково-документальної серії книг "Реабілітовані історією", заступником голови редколегії книги "Звід пам-

'яток історії культури. Вінницька область", членом редколегії обласної газети "Подолія", організатором та учасником багатьох регіональних наукових історико-краєзнавчих конференцій [3]. У 1994 р. був обраний кандидатом на виборах до Верховної Ради України від національно-демократичних сил (виборчий округ № 12, м. Вінниця).

Анатолій Трохимович - автор численних наукових праць, зокрема монографії з проблем суспільно-політичної активності робітників України у 20-30-х рр. ХХ ст., декількох монографій у співавторстві [4]. Досліджував питання історико-краєзнавчої тематики Східного Поділля. Найбільше його талант історика-науковця виявився в неупередженому дослідженні репресій ХХ ст. в Україні, зокрема на Вінниччині [2]. Чимало праць він присвятив трагічним сторінкам історії Вінницького національного медичного університету, а саме подіям Другої світової війни та довоєнному періоду, репресіям проти студентів, викладачів та директорів Вінницького медичного інституту.

Досліджуючи болісні аспекти історичної правди, проводив наполегливий науковий пошук, багато часу проводив в архівах, де опрацьовував величезні масиви документів, епістолярних матеріалів; спілкувався з родичами незаслужено забутих та незаконно репресованих. Ретельно збирав факти і свідчення, обмірковував над викладенням матеріалів, щоб надати їм переконливості й змістовності.

Об'єктивно й неупереджено змальовував долі людей на тлі соціальних катастроф і потрясінь, зокрема науковців Вінницького медичного інституту: професорів Якова Леонтійовича Лейбовича, Олександра Олександровича Савостьянова, Георгія Станіславовича Гана, Івана Михайловича Малініна ... Вражають трагічні долі мучеників, жертв більшовицького терору: замордованого в таборах Григорія Давидовича Бриліанта, директора Вінницького державного медичного інституту (1937) та Марка Олексійовича Васильця, в. о. директора Вінницького державного медичного інституту (1937-1938), розстріляного у 1938 р. Глибокі переживання викликає доля Григорія Платоновича Крука, батька чотирьох дітей, працюючого селянина з с. Дашківці, незаконно репресованого, тричі заарештованого і врешті розстріляного у 1937 р.

У 1997 р. вийшла друком його брошура "Доля Смолянських" про незаконно репресованих Олександрі Пилипівну Смолянську, директора Вінницького вечірнього виробничого інституту (1933) і Вінницького державного медичного інституту (1934-1937) та її чоловіка Самуїла Борисовича Смолянського, заступника голови Вінницького облвиконкому. У 2001 р. побачила світ його книга "Жертви червоного терору", яка змальовує трагічні події 1919-1941 рр. в історії краю та Вінницького медичного інституту. Вражають гіркі долі героїв книги, серед яких студентка 4-го курсу Вінницького медичного інституту Ася

Райзман, безпідставно заарештована й закатована до смерті УНКВД; учасники музичного оркестру, що діяв у 30-ті роки минулого століття при Вінницькому медичному інституті. Найбільшої слави оркестр здобув під орудою завідувача кафедри мікробіології інституту Георгія Платоновича Калини. Після повернення музикантів з тюрми оркестр розпався і ніхто більше не наслідуював відновити добру традицію джазівського колективу...

А. Т. Давидюк майстерно володів словом, логічно й чітко викладав свої думки. Завдяки художньо-стильовим особливостям його книги та публікації легко сприймаються, їх цікаво читати.

На прохання Анатолія Трохимовича у зв'язку з погіршенням стану здоров'я, його було звільнено з посади завідувача кафедри. З 1 вересня 2002 р. він продовжив працювати на тій самій кафедрі на посаді професора.

Анатолій Трохимович Давидюк любив Україну, своїх рідних, друзів, українську пісню, дотепний український гумор, батьківську хату в Дашківцях [2]... Тут плекав розкішний сад, а вечорами працював над своїми дослідженнями... Розповідав, що йому телефонували, погрожували щодо його праці, але вчений продовжував писати... Власне, його робота була співставна з балансуванням на вістрі ножа...

Осіннього вечора, оповитого густим туманом, Анатолій Трохимович, зібравши яблука в батьківському саду, повертався з рідного села до Вінниці. Та сталося непоправне: автомобіль, що мчав на величезній швидкості, збив його, коли той перебігав дорогу, намагаючись встигнути на останній автобус, адже на ранок його чекали лекції... Це сталося 11 жовтня 2002 року.

Після загибелі Анатолія Трохимовича Давидюка, матеріали, над якими він працював у Дашківцях, зникли...

Його остання праця, книга "Лікарська гекатомба. Репресоване покоління" збереглася у рукописі. І лише у 2017 р. вона побачила світ завдяки клопотанню небайдужих людей. Видання висвітлює політичні репресії в Україні, зокрема, на Вінниччині в 20-50-х рр. ХХ ст. та трагічні долі людей найгуманнішої професії - лікарів, викладачів, студентів і співробітників Вінницького медичного інституту, які стали жертвами системи. Розділ "Вінницький медичний інститут в роки війни: 1941-1945 рр." розкриває маловідомі сторінки й білі плями в історії цього навчального закладу. Науковець і патріот Анатолій Давидюк, активний учасник і захисник новітнього українського державотворення, щиро вболівав за долю України, зробив вагомий внесок у відображення її правдивої історії в ім'я історичної справедливості.

Усі, хто знав Анатолія Трохимовича, зберігають добру і вдячну пам'ять про нього.

Список посилань - References

[1] Davidyuk Anatoly Trokhimovych [Давидюк Анатолій Трохимович]. Архів Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова. [Archive of National Pirogov

Memorial Medical University, Vinnytsya]. Вінниця, Україна - Vinnytsia, Ukraine.

[2] Davidyuk Anatoly Trokhimovych [Давидюк Анатолій Трохи-

- мович]. (2003). *Український історичний журнал - Ukrainian historical journal*, (1), 158-159.
- [3] Halchak, S. D. (2005). Давидюк Анатолій Трохимович [Davydiuk Anatolii Trokhymovych]. *Краєзнавці Вінниччини: біографії. Бібліографія - Local historians of Vinnytsia region:*

- biographies. Bibliography*, 57.
- [4] Volovyk, V. P., & Mazylo, I. V. (2007). Давидюк Анатолій Трохимович [Davydiuk Anatoly Trokhymovych]. *Енциклопедія Сучасної України - Encyclopedia of Modern Ukraine*, (7), 128. Київ - Kyiv.

ANATOLII DAVYDIUK: LIFE ON THE EDGE OF TRUTH

Latsyba V. P., Yurchyshyna O. A.

Annotation. *The article highlights the main milestones in the life and activity of A. T. Davydiuk, Doctor of historical Sciences, professor, head of the Department of Social Sciences (1981-2002) of Vinnytsia National Pirogov Memorial Medical University: his scientific, pedagogical, social activities, contribution to the development of an unbiased and truthful reflection of the history of Ukraine and the region, in particular the history of the Vinnytsia National Medical University, as well as his participation in the creation of the Ukrainian independent state.*

Keywords: *Davydiuk Anatolii Trokhymovych, professor, historian, head of the Department of Social Sciences of Vinnytsia National Pirogov Memorial Medical University, an active participant and defender of the latest Ukrainian state formation.*
